

Marcel Pheijffer

Deel twee van het betoog van Marcel Pheijffer, over de rol van accountants rondom duurzaamheid, gaat nader in op de verklaring van EY bij de jaarcijfers van Shell. Een oproep om klare taal te spreken.

DISCUSSIE | Column | 15 september 2021

Positieve aansporing deel 2: De EY/Shell-casus nader beschouwd

Eerst enkele feiten. Ten eerste: de klimaat- en duurzaamheidsdiscussie is niet nieuw. Die dateerde al van (ver) voor de oproep van Peter Bakker (2012) en ook het klimaatakkoord van Parijs (2015) heeft al een lustrum gevierd. Binnen de accountancy zijn sindsdien de nodige initiatieven ondernomen. Diverse rapporten, initiatieven voor de ontwikkeling van toetsingscriteria, -normen en -methodieken. Goedbedoeld, maar vaak abstract en vooral veel letters op papier.

Ten tweede: de meeste veranderingen binnen de accountancy komen niet van binnenuit, maar worden extern afgedwongen. Zo ook de verklaring van EY in 2021 bij het Shell-rapport. De basis daarvoor ligt begin 2019, toen de *Institutional Investors Group on Climate Change* (IIGCC) een brandbrief stuurde naar de big four. Daarin uitten zij hun zorgen over met name olie-, gas- en energiebedrijven en meer specifiek hun (financiële) verslaggeving. In de brief worden de ramingen inzake de prijzen voor olie en gas (bij onder meer Shell) "agressief" genoemd.

Voorts stellen de investeerders: "Het is verontrustend dat geen van de audit committees of externe accountants (inclusief Deloitte, EY, KPMG en PwC) heeft aangegeven bij de waarderingen rekening te houden met het klimaatakkoord of met maatregelen om de uitstoot van broeikasgas te reduceren." (Zie verder het FD van 2 december 2019.) In Nederland vragen beleggersorganisaties VEB en Eumedion overigens ook al jaren om een informatievere jaarrekening en meer actie van de accountant.

Dat EY het klimaatrisico bij Shell in 2021 – dus twee jaar na de oproep van het IIGCC, ruim vijf jaar na het klimaatakkoord van Parijs en bijna tien jaar na de oproep van Peter Bakker – als *key audit matter* opneemt, blijkt uit pagina 202 van het Shell-verslag: "*Risk is elevated compared to 2019 due to the increased focus on climate change of investors.*" Overduidelijk geen eigen insteek van de accountant, maar onder druk van buitenaf.

Ten derde: Vervolgens loopt EY op pagina 203 van het Shell-verslag de stappen langs die het IIGCC verwacht dat de accountant zet. Belangrijkste punt daarbij is of Shell in de pas loopt met het Parijse klimaatakkoord. De eerste tweeënhalf alinea's die EY in reactie hierop in de *key audit matters* opneemt, zijn algemeen van aard en niet daadwerkelijk informatief. Er staat niet veel meer dan dat Shell aan het begin staat van een reis, waarbij sprake is van significante onzekerheden. Wat er staat is niet meer dan *stating the obvious*.

Daarna volgt de conclusie van EY, die ik hier in las: "(...) *it is neither possible nor appropriate for EY, as Shell's auditor, to attempt to provide in our audit opinion Paris-aligned assumptions that are not in our remit to determine, and the*

impact that any such assumptions might be expected to have on the financial statements.

We are satisfied that the disclosure in relation to the Board's current view on the ways in which Shell's critical accounting judgements and estimates are impacted by climate risk and the energy transition are sufficient and appropriate. However, it is not within our professional remit, responsibility or expertise to disclose in our audit opinion what we would consider to be reasonable assumptions taking the net-zero transition into account, and the impact such assumptions might have on Shell's financial statements.

These are the board's financial statements, and it is up to the board to provide appropriate disclosures and for us to audit them and to express our professional opinion thereon. We have reported in this unqualified independent auditor's report to the members of Royal Dutch Shell plc that, in our opinion, Shell's financial statements as a whole provide a true and fair view of the group's state of affairs and loss for the year."

Verwarrende tekst, gebrek aan klare taal

Hier staat mijns inziens niets spannends, niets revolutionairs, niets nieuws, niets dat met betrekking tot het effect van de klimaatrisico's waarde toevoegt voor de gebruiker van de jaarrekening. Sterker: deze tekst is verwarrend. Met name door de botsing van negatieve en positieve formuleringen.

Immers, waar de accountant enerzijds stelt dat het voor deze niet mogelijk of passend is om in de aannames te voorzien die in lijn liggen met het klimaatakkoord en dat de accountant ook het effect van dergelijke aannames op de jaarrekening niet kan bepalen, stelt deze anderzijds wel dat de toelichting van Shell op de impact van het klimaatrisico toereikend en passend is. Dit is vanuit maatschappelijk perspectief - maar ook voor een goed ingevoerde investeerder of belegger - toch echt abracadabra in plaats van heldere taal: als je het eerste niet kan, hoe kan je het tweede dan beoordelen?

En waar de accountant vervolgens stelt dat het niet tot diens "*professional remit, responsibility of expertise*" behoort om in de toelichting op de controleverklaring op te nemen wat deze als redelijke aannames ziet en wat de impact daarvan op de jaarrekening is, kan deze wel vaststellen dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft. Ook dat is abracadabra. Hier is met name intrigerend dat de accountant zelf stelt dat deze niet de 'expertise' heeft om de impact van aannames op de jaarrekening te kunnen beoordelen. Intrigerend. Immers, als je die expertise niet hebt, kan je toch evenmin beoordelen of de aannames van Shell zodanig zijn dat de effecten daarvan juist zijn verwerkt en dat er sprake is van een getrouw beeld?

De accountant heeft vast goed over zijn tekst in de key audit matters nagedacht, ik twijfel daar niet aan. Ook twijfel ik er niet aan dat de tekst vaktechnisch en juridisch is getoetst. Maar wat er desondanks resteert betreft geen klare taal waar de gebruiker iets aan heeft, maar een mistgordijn. Geen *tipping point*, maar verwarring.

En zelfs als we ervan uitgaan dat ik (of een andere lezer/gebruiker van de jaarrekening) het allemaal verkeerd lees en/of vertaal, is dat dan mijn (diens) schuld, of heeft dat met het communicatievermogen van de accountant te maken?

Het kan ook anders

Dat het anders kan bewees de rechter, die een vonnis over dezelfde Shell-problematiek velde. Ik haalde in mijn FD-column het volgende aan: "Omdat het beleid niet concreet is, vele voorbehouden kent en uitgaat van het volgen van de maatschappelijke ontwikkelingen in plaats van eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor CO₂-reductie, oordeelt de rechtbank dat sprake is van een dreigende schending van de reductieverplichting."

De rechtbank velde dit vonnis enkele maanden nadat de controleverklaring was afgegeven. Een vonnis in heldere taal. Waarom kan de rechter wel en de accountant niet constateren dat: (1) het beleid van Shell niet concreet is; (2) er sprake is van veel voorbehouden; (3) Shell in het licht van het klimaatakkoord (en de oproep van investeerders) nadrukkelijk een eigen verantwoordelijkheid heeft; (4) er schending dreigt van een **verplichting**?

Bovendien zou de accountant aan dat laatste het gevolg dienen te verbinden dat daar financiële impact aan kleeft. De uitspraak van de rechter zet in ieder geval een forse streep door het oordeel van de EY-accountant daarover in diens verklaring, waarvan de inkt nog maar net droog was: "*We were satisfied with management's assertion that no provision should currently be made in respect of climate change-related litigation.*"

Aansprekende daden

Accountants zullen de wereld niet redden, maar kunnen wel helpen door een zinvolle bijdrage te leveren. Er zijn best goede initiatieven vanuit de sector en er is wet- en regelgeving die een accountantsbijdrage stimuleert. Vooralsnog gaat het echter te vaak om (nog meer) woorden op papier. De veranderingen, binnen het bedrijfsleven en vanuit de accountancy, moeten uiteindelijk niet door wetten, maar door mensen worden gedragen. Dus niet door al die mooie woorden op papier, maar wel door aansprekende daden. En aan die laatste kwalificatie voldoet de opname van een *key audit matter* in de controleverklaring inzake Shell - alle lovende woorden daarover ten spijt - wat mij betreft bij lange na niet.

Zie mijn analyse als een aanmoediging aan de sector om het beter te doen. Om mooie woorden om te zetten in krachtige en effectvolle daden. Om tijdig relevante zaken te signaleren en om tijdig te waarschuwen waar nodig. Om klare taal te spreken. Een aanmoediging om niet het commerciële spoor te volgen, maar dat van maatschappelijke verantwoordelijkheid en toegevoegde waarde. Een spoor dat zich vast ook in klinkende munt zal (en mag) uitbetalen.

Voorkom *greenwashing* door cliënten en doe daar zelf niet aan mee. Wees eerlijk over wat wel en (nog) niet kan. Schep geen hogere verwachting dan het beroep waar kan maken. Laat werk - inclusief assurance - aan anderen, als zij dat beter kunnen. Zie duurzaamheid niet als een *bounty beach*, maar vooral als een maatschappelijk probleem.

Zie het voorts als een aanmoediging om mijn ongelijk te bewijzen. Door te laten zien dat de accountant wel degelijk in staat is om zelf voldoende expertise te ontwikkelen om assurance te kunnen verstrekken ten aanzien van niet-financiële informatie. Door te laten zien dat het niet alleen aandeelhouders, belangengroepen, politiek, media en de rechter zijn die voor een *tipping point* zorgen, maar door zelf het *tipping point* te initiëren.

Marcel Pheijffer (1967) is hoogleraar Forensische Accountancy aan de universiteiten Nyenrode en Leiden.

GERELATEERD

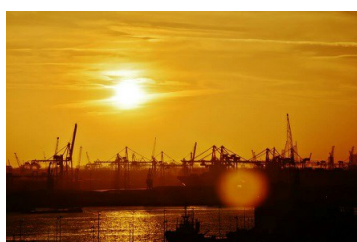

NIEUWS | 13 maart 2023

EZK stopt met Kristalprijs en Transparatiebenchmark

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) stopt per 2024 met de Transparatiebenchmark en de daaraan verbonden Kristalprijs. De nieuwe Europese duurzaamheidsrichtlijn... →

NIEUWS | 13 maart 2023

Britse pensioenfondsen dreigen met stem tegen bestuurders Shell

Twee grote Britse pensioenfondsen dreigen tegen de benoeming van bestuurders bij olie- en gasconcerns Shell en BP te stemmen als die hun klimaatdoelstellingen niet... →

MAGAZINE | 08 maart 2023

Nieuwe fase in duurzaamheid komt snel dichterbij

Vanaf 2024 gaan grote bedrijven verplicht rapporteren over duurzaamheidsprestaties. De tijd van treuzelen is voorbij. Ketenaansprakelijkheid is daarbij een extra... →

MAGAZINE | 08 maart 2023

Erin Brockovich revisited

PG&E, de beursgenoteerde Pacific Gas & Electricity Company in Californië, is geen bekende naam in Nederland. Maar meestal gaat er een belletje rinkelen als in dat... →

MAGAZINE | 08 maart 2023

De PIOB en het ecosysteem van accountants

Geen accountant zal het in twijfel trekken: Regelgeving heeft grote invloed op de accountantscontrole. Maar welke instantie houdt het internationale regelgevingsproces... →
